

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร :
กรณีศึกษาชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง ตำบลดงกลาง
อำเภอเมืองพิชัย จังหวัดพิชัย*

COMMUNITY PARTICIPATION IN DRIVING MORAL COMMUNITIES
WITH PALANG BOWON: A CASE STUDY OF MORAL CNITIES
AT DONG KLANG TEMPLE, DONG KLANG SUB-DISTRICT,
MUEANG PHICHIT DISTRICT
PHICHIT PROVINCE

อภิสิทธิ์ ศรีสุพรรณ

Apisit Srisupan

ภาสกร ดอกจันทร์

Phasakorn Dokchan

ธันสตา โรจนตระกูล

Tanastha Rojanatrakul

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

E-mail: apisit123new@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่เข้าร่วมการดำเนินโครงการ จำนวน 343 คน ที่ได้จากสูตรของยามาเน่ เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม ได้ค่าความ

* Received 6 March 2024; Revised 12 May 2024; Accepted 17 May 2024

เชื่อมั่น 0.920 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test และ F-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประชาชนที่มี อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน และ 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ พบว่า 1) ปัญหาอุปสรรค คือ ประชาชนในพื้นที่ยังขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการการตัดสินใจ การกำหนดแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน และการประชาสัมพันธ์เชิญชวนบุคคลอื่นมาเข้าร่วมการดำเนินโครงการ 2) ข้อเสนอแนะ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ การตัดสินใจ การกำหนดแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน และ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนบุคคลอื่นมาเข้าร่วมการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การขับเคลื่อน, ชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the level of community participation in driving a moral community with the power of merit. 2) to compare personal factors with community participation in driving a moral community with the power of merit. 3) To study problems, obstacles, and suggestions for community participation in driving a moral community with the power of merit. Conducted according to quantitative research methods. which is survey research The sample group is 343 people participating in the project, obtained from Yamane's formula. The tool is a questionnaire with a confidence value of 0.920. The statistics used to analyze the data are frequency, percentage, mean, standard deviation. and testing the t-test and F-test. The research results found that 1) the level of community participation in driving the moral community with the power of merit. Overall, it is at a high level. 2) People with age and average monthly income different. There were different opinions on community participation in driving a moral community with the power of worship, with statistical significance at the 0.05 level. In other aspects, they were not

different, and 3) Problems, obstacles, and suggestions for the community participation in driving moral communities with Palang Bowon: a case study of moral communities at Dong Klang Temple, it was found that 1) problems and obstacles were that people in the area still lacked participation in expressing their opinions, needs, decision-making, setting guidelines for development of operations and lacked public relations inviting other people to participate in the project implementation, 2) suggestion was that relevant agencies should encourage people to participate in expressing opinions, needs, decision-making, and setting guidelines for developing operations and participating in public relations operations to invite other people to join in implementing the projects and activities.

Keywords: Participation, mobilization, moral community with the power of merit

บทนำ

การดำเนินงานโครงการชุมชนคุณธรรม โดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาขับเคลื่อนด้วย “พลังบวร” ทั่วประเทศไทย เพื่อให้เป็นหลักการในการจัดกิจกรรม/โครงการ มีครัวเรือนเป็นตัวตั้ง ให้ประชาชนทุกภาคส่วนในชุมชนมีส่วนร่วมทุกระดับ ทั้งร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผลประโยชน์ โดยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมระดับบุคคล ทั้งปัญหาการพนัน ยาเสพติด ลักขโมย การทะเลาะวิวาท จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชน เป็นสังคมแห่งความสุข ช่วยเหลือแบ่งปัน สืบสานประเพณีศิลปวัฒนธรรม มีอัตลักษณ์ความเป็นไทย เคารพเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีหลักการและกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้ ด้านที่ 1 ใช้ “บวร” (บ้าน-ชุมชน/วัด-ศาสนสถาน/โรงเรียน-ราชการ) เป็นพลังขับเคลื่อน “ชุมชนคุณธรรม” ด้านที่ 2 ยึดข้อปฏิบัติหลัก 3 ประการ คือ ปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมไทย มาเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านที่ 3 ให้ความสำคัญกับความมั่นคงของชาติใน 3 สถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เป็นพลังนำพาชาติก้าวสู่ความมั่นคงและยั่งยืน และ ด้านที่ 4 สร้างสังคมคุณธรรม ด้วยการพัฒนาคน/ครอบครัว/ชุมชน/องค์กรให้มีคุณธรรม (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม , 2563) สำหรับโครงการชุมชนคุณธรรม เป็นโครงการสำคัญของกระทรวงวัฒนธรรม ที่ให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดทุก

จังหวัดดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมให้คนชุมชนได้รับการพัฒนาให้สมดุลทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ โดยคนในชุมชนมีความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความเป็นสากล มีคุณธรรม ที่เป็นฐานแห่งการพัฒนา โดยการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรม ต้องมีการเชื่อมโยงระหว่าง สถาบันหลักของชาติ สถาบันศาสนา พระมหากษัตริย์ ในขณะเดียวกันต้องส่งเสริมให้คนใน ชุมชนมีวัฒนธรรมความเป็นไทยที่เข้มแข็ง มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และมีศาสตร์ พระราชาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ดีงาม จนเกิดเป็นพลังแห่งความดี ที่จะช่วย ขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าเป็นสังคมคุณภาพและสังคมคุณธรรมที่อยู่เย็น เป็นสุข เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตามนโยบายของรัฐบาล (กรมการศาสนา กระทรวง วัฒนธรรม , 2563)

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ดำเนินงานตามนโยบายของ กระทรวงวัฒนธรรมและแผนพัฒนาจังหวัด เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พัฒนาศิลปะและวัฒนธรรม สร้างความสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่ชุมชน ผ่านโครงการชุมชนคุณธรรม โดยการน้อมนำหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และได้ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการผ่านการให้ความรู้ ร่วมกับ ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมดำเนินการสร้างความร่วมมือกับภาค คณะสงฆ์ และภาคีเครือข่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการร่วม สร้างและขยายเครือข่ายชุมชนคุณธรรมในจังหวัด เพื่อสร้างสังคมคุณธรรมที่ยั่งยืน โดยส่งเสริม ให้วัด ศาสนสถานสร้าง “คนดี สังคมดี” โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร ได้ดำเนินการ ขับเคลื่อนกิจกรรมครอบคลุมทุกพื้นที่ 12 อำเภอ และมีการติดตามและประเมินผลการ ดำเนินงานจากกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อคัดเลือกเป็นชุมชนต้นแบบในระดับจังหวัด และ ระดับประเทศต่อไป (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร, 2566)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ ขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง ตำบลดงกลาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร เพื่อต้องการทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทาง ในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาชุมชน คุณธรรมวัดดงกลาง ตำบลดงกลาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร อันจะนำไปสู่การพัฒนาคน และสังคม พร้อมทั้งพัฒนาองค์ความรู้ ขยายผลให้กับชุมชนอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง ตำบลดงกลาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง ตำบลดงกลาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง ตำบลดงกลาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่เข้าร่วมการดำเนินโครงการ 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านที่ 1 บ้านวัดขนุน หมู่บ้านที่ 2 บ้านดงกลาง หมู่บ้านที่ 3 บ้านดงกลาง หมู่บ้านที่ 7 บ้านดงกลาง และหมู่บ้านที่ 9 บ้านดงกลาง จำนวน 2,380 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง, 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่เข้าร่วมการดำเนินโครงการ จำนวน 343 คน จากการแทนค่าในสูตรของยามาเน (Yamane, 1973)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Form)

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร จากหนังสือ ตำรา การศึกษาอิสระ การค้นคว้าอิสระ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย บทความ ทั้งในรูปแบบรูปเล่ม และเว็บไซต์ หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างกรอบแนวคิดสร้างเครื่องมือจากกรอบแนวคิดแล้วนำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และ

ปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ หลักจากนั้นนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยการวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งเครื่องมือการวิจัยฉบับนี้ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ แล้วนำเครื่องมือที่ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกัน จำนวน 30 ชุด ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ คือ 0.920 และนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร รวมทั้งการสร้างเครื่องมือโดยมีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากหนังสือวารสาร จุลสาร วิทยานิพนธ์ และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงการสืบค้นจากฐานข้อมูลออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้ศึกษาวิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับประชาชนที่เข้าร่วมการดำเนินโครงการ จำนวน 343 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยการนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) คือ การทดสอบค่า t-test (Two-Independent Sample Test) และการทดสอบค่า F-test (One-Way ANOVA)

การวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง ตำบลดงกลาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร

ลำดับ	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.57	0.53	มาก
2	ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.55	0.58	มาก
3	ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.60	0.47	มาก
4	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.44	0.56	ปานกลาง
ภาพรวม		3.54	0.35	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.60$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.57$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.55$) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.44$) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง ตำบลดงกลาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร	1.233	-	0.219	-	✓

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
อายุ	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร	-	3.848	0.010*	✓	-
การศึกษา	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร	-	1.337	0.248	-	✓
อาชีพ	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร	-	2.212	0.086	-	✓
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร	-	2.896	0.035*	✓	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มี อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง ตำบลดงกลาง อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง ตำบลดงกลาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

ตารางที่ 3 ปัญหา อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร

ลำดับ	ปัญหา อุปสรรค ในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร	ความถี่ (f)
1	ประชาชนในพื้นที่ยังขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ และการตัดสินใจต่อการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว	25
2	ประชาชนในพื้นที่ยังขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว	19
3	ประชาชนในพื้นที่ยังขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์เชิญชวนบุคคลอื่นมาเข้าร่วมการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว	15

จากตารางที่ 3 ปัญหา อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร พบว่า 1) ประชาชนในพื้นที่ยังขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ และการตัดสินใจต่อการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว 2) ประชาชนในพื้นที่ยังขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าวและ 3) ประชาชนในพื้นที่ยังขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์เชิญชวนบุคคลอื่นมาเข้าร่วมการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว

ตารางที่ 4 ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร

ลำดับ	ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร	ความถี่ (f)
1	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ และการตัดสินใจต่อการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว	24
2	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว	15
3	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์เชิญชวนบุคคลอื่นมาเข้าร่วมการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว	12

จากตารางที่ 4 ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร พบว่า 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ และการตัดสินใจต่อการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว และ 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์เชิญชวนบุคคลอื่นมาเข้าร่วมการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง ตำบลดงกลาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเข้าวัดวันพระ รักษาศีล 5 สวดมนต์ไหว้พระหรือพัฒนาคุณภาพชีวิต ร่วมประกอบศาสนกิจในศาสนสถาน มีส่วนร่วมในการบูรณาการความร่วมมืออนุรักษ์สืบสานประเพณี วิถีวัฒนธรรมอันดีงามของไทยและท้องถิ่น เช่น การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เด็กและเยาวชน เป็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดธรรมสรณ์ โสภาบุตร (2561) และได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรพบุรุษมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนเมืองโพธิ์ชัย อำเภอโพธิ์ชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบรรพบุรุษมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนเมืองโพธิ์ชัย โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในการดำเนินการตามหลักบรรพบุรุษในหลักสมาธิ รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในการติดตามประเมินผลตามหลักบรรพบุรุษในหลักปัญญา ส่วนต่ำสุดคือ ด้านการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในการเตรียมการตามหลักบรรพบุรุษในหลักศีลสอดคล้องกับงานวิจัยของพระภิกษุณชัย จันทาผล และคณะ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวรของวัดจำปา อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ การศึกษาพบว่า กระบวนการในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวรของวัดจำปา มีเป้าหมายที่สำคัญคือคนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข รู้จักดำเนินชีวิตด้วยความถูกต้อง โดยมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ รู้จักเรียนรู้และน้อมนา ศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสืบสานวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม ขณะเดียวกันชุมชนก็มีบทบาทและความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทั้งในแง่ของการเป็นแหล่งเรียนรู้รดกทางวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมของสังคม และวัดก็มีบทบาทหน้าที่ที่จะให้การอบรมกล่อมเกลาสมาชิกในชุมชน ดังนั้น“บวร”คือ บ้าน-วัด-โรงเรียนจึงเป็นองค์กรในพื้นที่ที่มีความสำคัญที่ได้นำมาพัฒนาคนไทยสืบทอดมาอย่างยาวนาน

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง ตำบลดงกลาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร พบว่า การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง ตำบลดงกลาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร พบว่า ประชาชนที่มี อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร

แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอธิการโสภณ ปิยธมโม (กิ่งแก้ว) (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารโครงการชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวรตามหลักจิตอาสา สังกัดสำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดอำนาจเจริญ ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโครงการชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวรตามหลักจิตอาสา สังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาได้จริง

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง ตำบลดงกลาง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร พบว่า 1) ปัญหา อุปสรรค พบว่า (1) ประชาชนในพื้นที่ยังขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ และการตัดสินใจต่อการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว (2) ประชาชนในพื้นที่ยังขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว และ (3) ประชาชนในพื้นที่ยังขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์เชิญชวนบุคคลอื่นมาเข้าร่วมการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว 2) ข้อเสนอแนะ พบว่า (1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ และการตัดสินใจต่อการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว (2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว และ (3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์เชิญชวนบุคคลอื่นมาเข้าร่วมการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิตา จุลวานิช (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมของพลัง “บวร” ตามหลักพุทธสันติวิธีในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีพุทธ ผลการวิจัยพบว่า 1) วัดสีสุก มีลักษณะที่ตั้งทางกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์เป็นเสน่ห์ของพื้นที่ มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน มีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมด้านศีลธรรม มีปัจจัยพื้นฐานที่สามารถพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ แต่ยังมีบางประเด็นที่เป็นเครื่องกีดขวางและภาพอนาคตในการพัฒนาวัดสีสุกคือให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดสีสุกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคือการนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือ หลักอปริหานิยธรรม และ สาราณียธรรมมาบูรณาการ โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) ในการออกแบบดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่

มีกลไกสำคัญ คือ การมีพลัง “บวร” ร่วมเป็นนักวิจัย โดยมีนักวิจัยเป็นพี่เลี้ยง (กัลยาณมิตร) 3) กระบวนการในการดำเนินงานและการขับเคลื่อนกิจกรรมการสร้างการมีส่วนร่วมของพลัง “บวร” ในการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีพุทธ มี 4 กิจกรรมคือ (1) การสร้างความตระหนักรู้ เปิดใจรับฟัง ร่วมแสดงความคิดเห็น (2) ค้นหาโอกาสและวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค (3) จุดพลังสร้างการมีส่วนร่วมจากบุคลากรในวัด (4) เตรียมความพร้อมปฏิบัติตามแผนและสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ ทองยอด (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง นวัตกรรมพัฒนาเยาวชนด้วย “พลังบวร” ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า บริบทชุมชน มีอาชีพหลักคือเกษตรกรรม รองลงมา การประมงชายฝั่ง มีเกาะพิทักษ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนแบบ โฮมสเตย์ เป็นที่นิยมของคนไทยและต่างชาติ มีการพึ่งพาปัจจัยภายนอกด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ปัญหาและความต้องการพัฒนาเยาวชน มีปัญหาครอบครัวขาดความอบอุ่น ใช้ความรุนแรงในครอบครัวขาดความรับผิดชอบ ไม่ตั้งใจเรียน ดิตโฆเซียม การพนันและยาเสพติด ด้านความต้องการให้สถาบันต่าง ๆ ในชุมชนทำหน้าที่ในการดูแลป้องกัน แก้ไข แผนนวัตกรรมด้าน “พลังบวร” ในการพัฒนาเยาวชน ได้แก่ การจัดตั้งและพัฒนาศักยภาพ การสร้างเครือข่าย “พลังบวร” พลังบวร ยึดเยาวชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเครือข่าย “บวร” ร่วมกันจัดกิจกรรมสร้างอาชีพให้แก่เยาวชน และแผนนวัตกรรมด้านชุมชนในการพัฒนาเยาวชน ได้แก่ ใช้ “พลังบวร” พัฒนาคความเข้มแข็ง ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริม พัฒนาขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

การขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร บ้าน-วัด-โรงเรียน ซึ่งเป็น 3 องค์กรหลักในชุมชนเป็นกลไกในการพัฒนาและสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง โดยทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการพัฒนาตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาของชุมชน ซึ่งต่างมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาให้เป็นชุมชนคุณธรรม โดยโรงเรียนมีบทบาทในการสร้างเยาวชนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ขณะเดียวกันชุมชนก็มีบทบาทและความสำคัญ ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทั้งในแง่ของการเป็นแหล่งเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมประเพณี ค่านิยมของสังคม และวัดก็มีบทบาทหน้าที่ที่จะให้การอบรมหล่อหลอมกลาสมาชิกในชุมชนให้เป็นคนดีในสังคม ดังนั้น “บวร” บ้าน-วัด-โรงเรียน จึงเป็นองค์กรในพื้นที่ที่มีความสำคัญที่ด้ร่วมพัฒนาคนไทยสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจวบจนถึงปัจจุบัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ 1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ และการตัดสินใจต่อการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว 2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว และ 3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์เชิญชวนบุคคลอื่นมาเข้าร่วมการดำเนินโครงการ กิจกรรมดังกล่าว ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง ตำบลดงกลาง อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร และวัดอื่นต่อไป 2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง ตำบลดงกลาง อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร และวัดอื่นต่อไป และ 3. ควรจะมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อหารูปแบบการยกระดับเป็นชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร : กรณีศึกษาชุมชนคุณธรรมวัดดงกลาง ตำบลดงกลาง อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร และวัดอื่นต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม . (2563). แนวทางการดำเนินงาน โครงการชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระครูปลัดธรรมสรณ์ โสภานุตร. (2561). แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบวรแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนเมืองโพธิ์ชัย อำเภอพือชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. ใน (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระณัฐฐันชัย จันดาผล และคณะ. (2563). การศึกษาการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวรของวัดจำปา อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 5(1), 183-193.

- พระอธิการโสภณ ปิยธมโม (กิ่งแก้ว). (2565). รูปแบบการบริหารโครงการชุมชนคุณธรรม
ขับเคลื่อนด้วยพลังบวรตามหลักจิตอาสา สังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด
อำนาจเจริญ. ใน (คุขภูมินิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา).
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สิตา จุลวานิช. (2565). กระบวนการมีส่วนร่วมของพลัง “บวร” ตามหลักพุทธสันติวิธีในการ
พัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีพุทธ. ใน (คุขภูมินิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาสันติศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุชาติ ทองยอด. (2565). นวัตกรรมพัฒนาเยาวชนด้วย “พลังบวร” ตำบลบางน้ำจืด อำเภอ
หลังสวน จังหวัดชุมพร. ใน (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
ชุมชนท้องถิ่น). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร. (5 สิงหาคม 2566). เกี่ยวกับสำนักงาน. เรียกใช้เมื่อ 5
สิงหาคม 2566 จาก <https://phichit.m-culture.go.th/th>.
- องค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง. (2565). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 - 2570). พิจิตร:
องค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง.
- Yamane, T. (1973). Statistics : An Introductory Analysis. (3rded). New York: Harper
and Row Publications.